

EU straf- en sanctierecht
Nieuwe verweren uit Europa

Han Jahae - JahaeRaymakers

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

PAUZE -> *Casus (in)direct effect*

2. De EU en strafrecht:

- wederzijdse erkenning
- *procedural safeguards*

3. Wanneer komt de EU-rechtsorde in beeld in een concrete strafzaak?

PAUZE -> *Casus: Europees saasje*

4. Welke EU-verweer kan in een strafzaak gevoerd worden?

5. Hoe en waar met een EU-verweer gevoerd worden?

PAUZE

6. Casus: Portugese samenwerking

EU strafrecht voor strafpleiters: nieuwe verweren uit Europa – ERA– Riga, 29-30 mei 2015

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

- Na Lissabon twee verdragen en een handvest:
 - **Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU)** (oude EU-verdrag van Maastricht) (Pb EU 2010 C 83/13) ;
 - **Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)** (oude E(E)G-verdrag Rome) (Pb EU 2010 C 83/47); en
 - **Handvest van de Grondrechten van de EU** (PB EU 2010 C83/389)
 - (En een berg protocollen en verklaringen)
 - Protocol betreffende de overgangsbepalingen (Protocol No. 36);
- Geconsolideerde versies beschikbaar via: <http://tinyurl.com/o9atbfc>

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

- De EU is een **supranationale** organisatie (art. 1 VEU):
 - 1) Lidstaten hebben bepaalde **bevoegdheden** aan de EU toebedeeld
 - 2) om gemeenschappelijke **doelen** te bereiken.

De EU vormt daarmee “*een nieuwe rechtsorde*” waarmee de lidstaten “*hun soevereiniteit hebben begrensd*” (**Van Gend & Loos (Zaak 26/62)**)

- De toebedeelde bevoegdheid kan **exclusief** zijn (LS mogen het niet zelf meer) (art. 2, lid 1 VWEU) of **gedeeld** (LS mogen het alleen als de EU het niet (meer) doet) (art. 2, lid 2 VWEU).
- De doelen van de EU zijn (art. 3 VEU):
 - Creëren van een **interne markt** met als sluitstuk de **Euro** (economische en monetaire unie);
 - Creëren van een **ruimte van vrijheid, veiligheid en recht** -> geen binnengrenzen maar passende maatregelen voor buitengrenzen asiel, immigratie, en voorkoming en bestrijding van criminaliteit.
 - **Sociale doelen**: o.a. bestrijden van sociale uitsluiting en discriminatie, bevorderen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en bescherming van de rechten v/h kind

Verwezenlijking van de doelen van de EU:

- 1. Rechtstreeks door de EU verdragen,**
(bijvoorbeeld door het toekennen van rechten denk aan de zgn. “klassieke EU-rechten”) (Primaire Unierecht)
- 2. Aanvullend optreden door de EU instellingen** (bijvoorbeeld door het uitvaardigen van wetgeving) (Secundaire Unierecht)

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

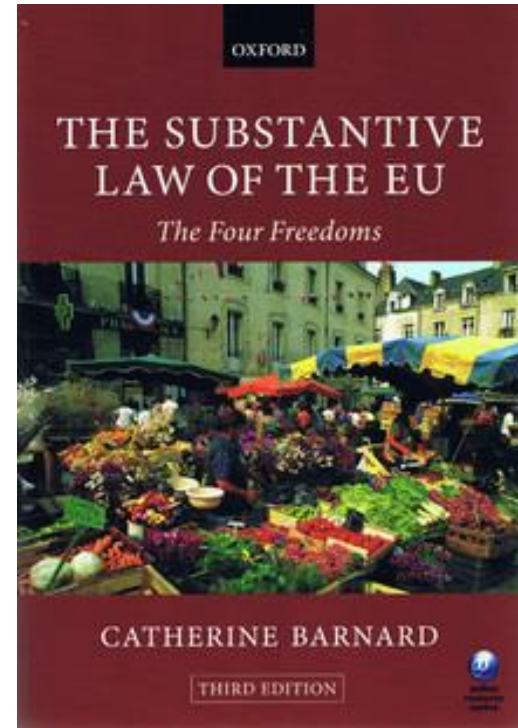
Ad 1) De klassieke EU-rechten:

Ook wel ‘vier vrijheden’ genoemd:

1. Vrij verkeer van **goederen** (art. 28 VWEU);
2. Vrij verkeer van **personen**;
 - Werknemers (art. 45 VWEU)
 - Vestiging (art. 49 VWEU)
 - Recht op verblijf (art. 21 VWEU)
3. Vrij verkeer van **diensten** (art. 56 VWEU);
4. Vrij verkeer van **kapitaal** (art. 63 VWEU);

Overkoepelend uitgangspunt:

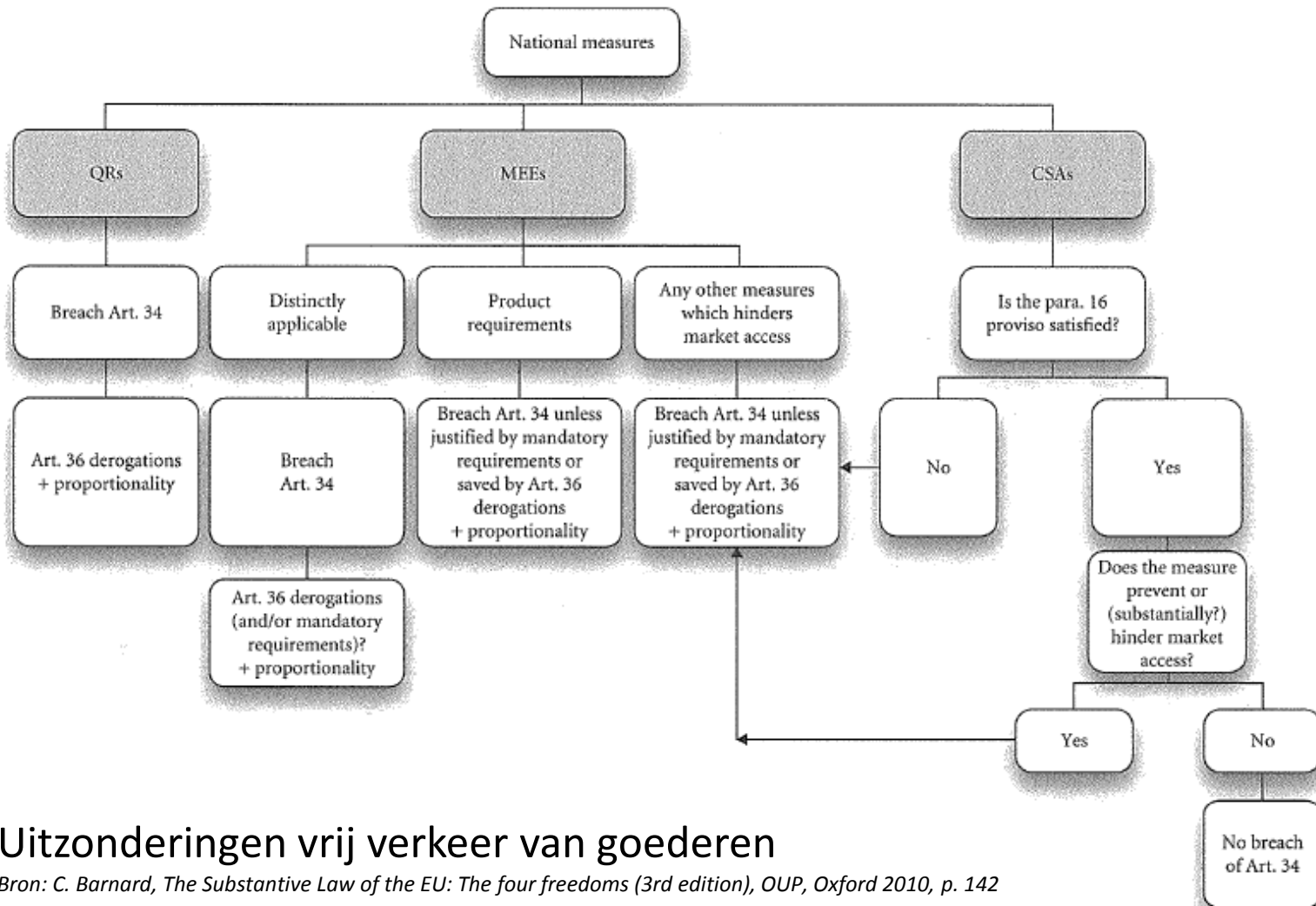
Non-discriminatie beginsel (art. 18 VWEU) -> **Vatsouras (Zaken C-22/08 en C-23/08)**. Alleen discriminatie tussen EU-burgers. Art. 18 VWEU vindt *“geen toepassing in het geval van een eventueel verschil in behandeling tussen onderdanen van de lidstaten en onderdanen van derde landen.”* (par. 52)

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

- Klassieke EU-rechten niet absoluut.
- Jurisprudentie HvJ EU op dit punt is complex, casuïstisch en verschilt per specifieke vrijheid. Met name vrij verkeer van goederen heeft min of meer eigen regime.
- Algemene lijn is terug te vinden in **Gebhard (Zaak C-55/94)**
Uitzonderingen zijn toegestaan, mits deze (cumulatief):
 1. zonder directe discriminatie worden toegepast; en
(Discriminatie? -> Dan alleen als verdragen dat toelaten, bijv. art. 51 en 52 VWEU);
 2. een objectieve rechtvaardiging vinden in dwingende redenen van algemeen belang; en
 3. geschikt zijn om de verwezenlijking van het nagestreefde doel te waarborgen; en
 4. niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel;

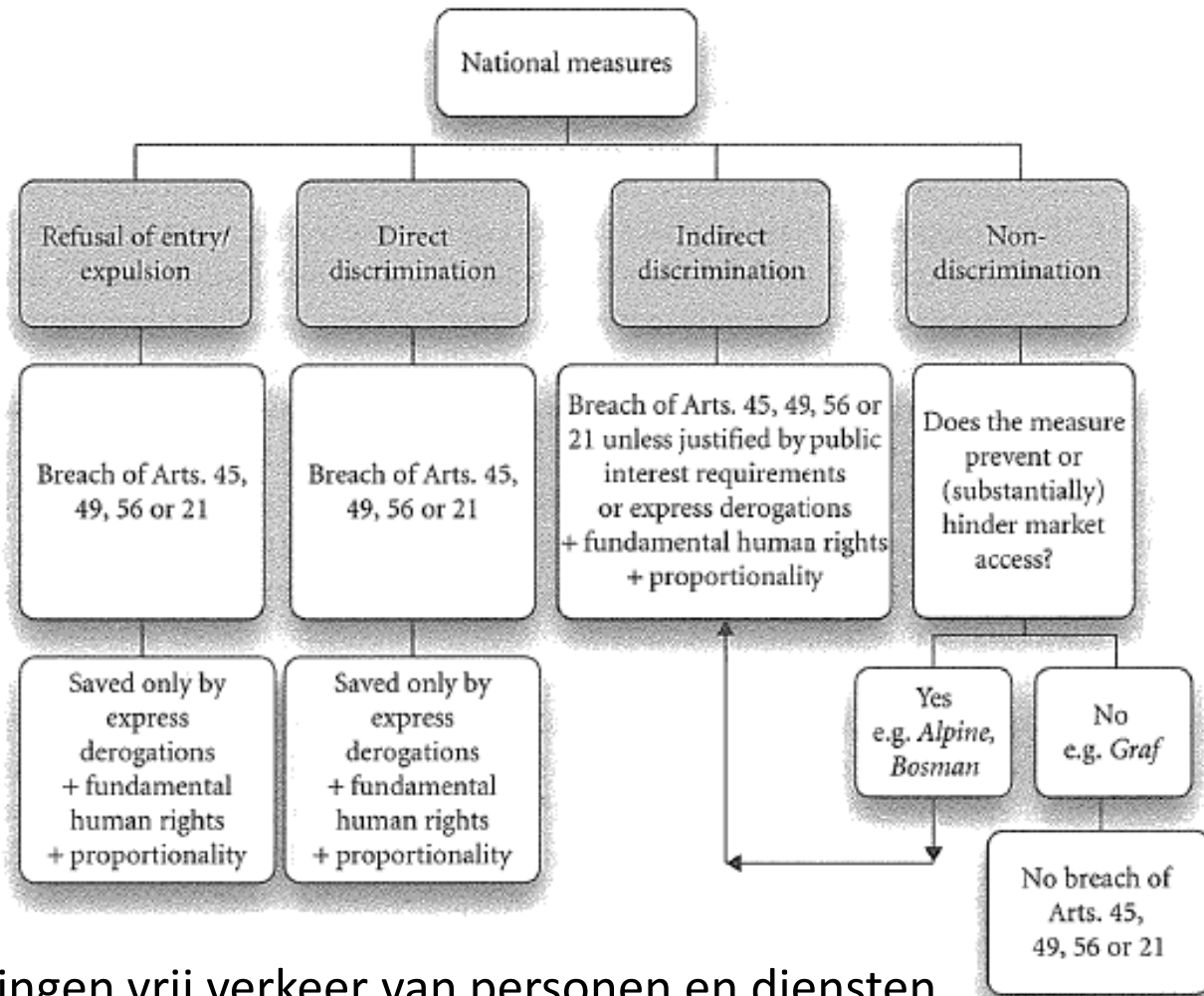
1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

Uitzonderingen vrij verkeer van goederen

Bron: C. Barnard, *The Substantive Law of the EU: The four freedoms (3rd edition)*, OUP, Oxford 2010, p. 142

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

Uitzonderingen vrij verkeer van personen en diensten

Bron: C. Barnard, *The Substantive Law of the EU: The four freedoms (3rd edition)*, OUP, Oxford 2010, p. 244

Ad 2) Aanvullend optreden door de EU:

1. **Beginsel van bevoegdheidstoedeling** (art. 5, lid 2 VEU):

EU kan alleen optreden als zij daartoe een bevoegdheid heeft. Bevoegdheden die in de verdragen niet aan de EU zijn toegedeeld, behoren toe aan de LS.

2. **Subsidiariteitsbeginsel** (art. 5, lid 3 VEU):

EU mag als het bevoegdheid heeft alleen optreden indien en voor zover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door de LS kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden beter door de EU kunnen worden bereikt.

3. **Proportionaliteitsbeginsel** (art. 5, lid 4 VEU):

De inhoud en de vorm van het optreden van de EU gaan niet verder dan wat nodig is om de doelstellingen van de verdragen te verwezenlijken.

Bronnen van Unierecht:

1. Primair Unierecht:

- VEU en VWEU
- Handvest van de Grondrechten van de EU

2. Secundair Unierecht:

1. **Verordeningen:** Hebben algemene strekking. Verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in elke LS.
2. **Richtlijnen (vroeger ook Kaderbesluiten):** Verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat. -> Moet geïmplementeerd worden in nationale rechtsorde. LS wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen te kiezen.
3. **Besluiten:** Verbindend voor de geadresseerde(n) (denk bijvoorbeeld aan regulerend optreden door EC in mededingingszaken)

3. Rechtspraak HvJ EU

Eigenschappen van Unierecht:

- **Direct effect** (rechtstreekse werking): Op Unierecht dat voldoende precies en duidelijk is kan bij de nationale rechter een beroep gedaan worden. Het is niet noodzakelijk dat dit recht eerst in de nationale rechtsorde wordt geïmplementeerd (***Van Gend & Loos (Zaak 26/62)***) (Cf. art. 94 Gw);
- **Suprematie** (voorrang): Unierecht gaat uit zich zelf voor op elke vorm van nationaal recht ongeacht de status daarvan (***Costa-ENEL (Zaak 6/64)***);
- **Indirect effect** (unierecht conforme interpretatie): De nationale rechter moet nationaal recht zoveel mogelijk uitleggen in lijn met Unierecht. Als een dergelijke uitlegging niet kan worden gegeven moeten onverenigbare nationale voorschriften buiten toepassing worden gelaten (suprematie) (***Marleasing (Zaak C-106/89)***);

Home ▶ Stefblok.nl ▶ Stef Actueel ▶ VVD wil grondwet aanpassen

VVD wil grondwet aanpassen

donderdag 23 februari 2012 , door Stef Blok

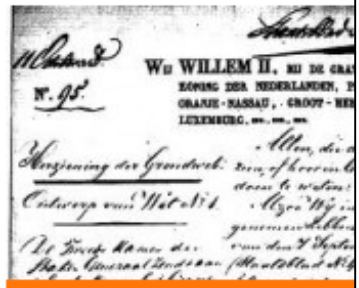
Lees voor geen reacties

De VVD wil de positie van afspraken verstevigen.

Art. 94 Grondwet:

Binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing indien deze toepassing niet verenigbaar is met een ieder verbindende bepalingen van verdragen en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties.

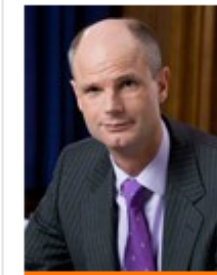

De VVD heeft al jaren de wens – en staat daarin niet alleen – om immigranten niet direct toegang te geven tot alle sociale zekerheidsrechten, maar ze deze geleidelijk te laten verdienen. Maar voorstellen daartoe worden tot nu toe door de regering en de Raad van State afgewezen omdat daarvoor geen ruimte zou zijn in de verschillende internationale verdragen. Verdragen die dateren uit een tijd dat er nog nauwelijks sprake was van sociale zekerheid en immigratie. Vervolgens dooft het debat omdat het parlement zich neerlegt bij die inschatting, er is geen discussie over hoe ver deze verdragen moeten reiken."

14
De initiatiefwet van de VVD die moet regelen dat immigranten inburgeren (zoals de taal spreken) alvorens gebruik te kunnen maken van sociale voorzieningen, werd in het verleden op dergelijke

Stef Blok

Fractievoorzitter VVD-Tweede Kamerfractie

Laatste artikelen van deze auteur

Uit de bijstand

Haagse hype

Friesland

Gedoe

Fractievoorzitters

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

- Vanaf wanneer heeft het deze eigenschappen? -> Datum inwerkingtreding (meestal datum publicatie in Pb EU)
- Maar hoe zit dat dan voor richtlijnen? (deze zijn immers gericht tot LS en moeten eerst geïmplementeerd worden)
- **(in)direct effect:** Vanaf verstrijken implementatiedeadline (meestal 2 jaar nadat de richtlijn of het kaderbesluit in werking is getreden) (***Van Duyn v. Home Office (Zaak 41/74)***). Geldt voor het nationale recht als geheel, niet alleen de implementatiewetgeving (***Carbonari (Zaak C-131/97)***)
- **Gelimiteerde interpretatieverplichting:** Tussen datum inwerkingtreding en implementatiedeadline dient nationale rechter zich te onthouden van uitlegging van nationaal recht die, na het verstrijken van de omzettingstermijn, verwezenlijking van de met de richtlijn nagestreefde doelen ernstig in gevaar zou kunnen brengen (***Inter-Environnement Wallonie ASBL (Zaak C-129/96)***)

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

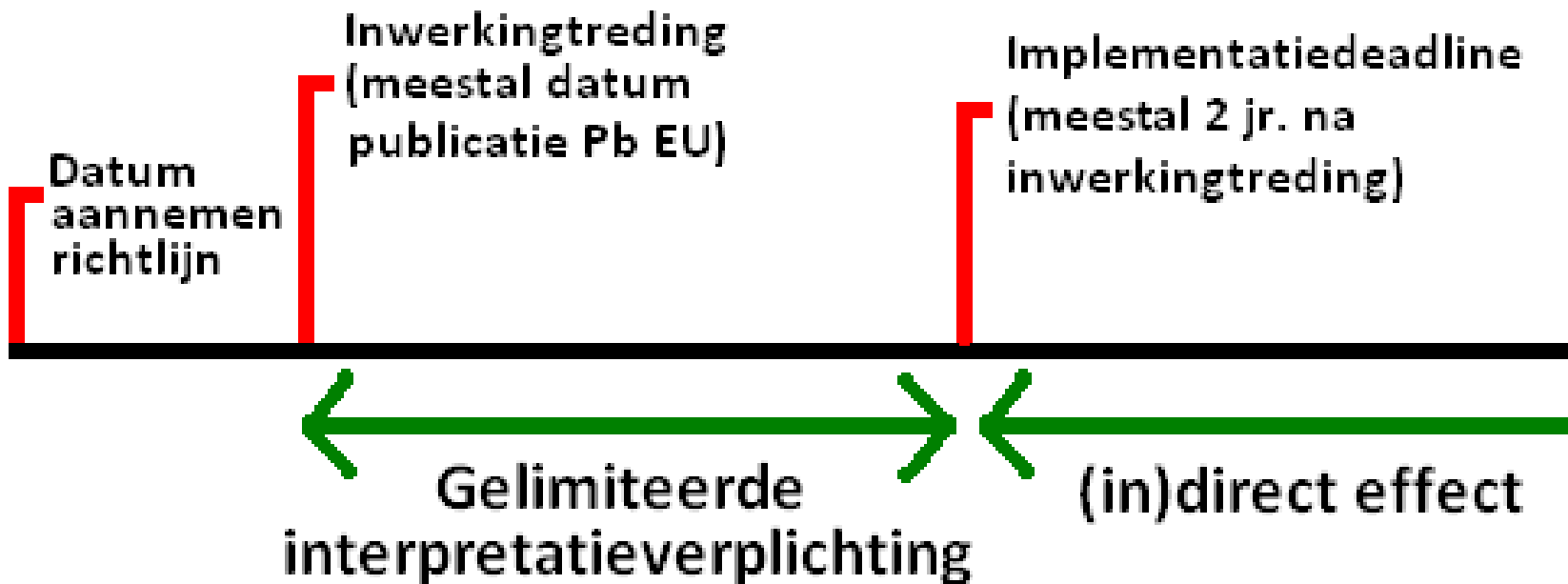
- Hoge Raad in ECLI:NL:HR:2014:770 (m.b.t. Richtlijn toegang tot raadsman):

“Met betrekking tot deze Richtlijn is van belang dat in art. 15 daarvan is bepaald dat de implementatietermijn loopt tot 27 november 2016. Dat brengt mee dat tot die datum geen rechtstreeks werkende rechten of verplichtingen aan de inhoud van die Richtlijn kunnen worden ontleend. Reeds uit het stellen van die termijn blijkt voorts dat de Europese regelgever aanvaardt dat zich de situatie kan voordoen dat de wetgeving van een lidstaat op dit moment nog niet voldoet aan de door de Richtlijn gestelde eisen.” (r.o. 2.5.2)

- Kan huidige interpretatie art. 6 EVRM door HR de door Richtlijn 2013/48/EU na gestreefde doelstelling ernstig in gevaar zou kunnen brengen?

1. Hoe ziet de EU-rechtsorde er uit?

Samenvattend:

Casus: (in)direct effect

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

Wederzijdse erkenning

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- Vergaande economische samenwerking leidt tot behoefte aan samenwerking op justitieel gebied;
- Verdrag van Maastricht (1992) introductie 3^e pijler -> samenwerking in strafzaken.
- Gebruikelijke methode van harmonisatie (wetgeving gelijk trekken) heilloze weg; daar is strafrecht te gevoelig voor;
- **1999**: Europese Raad van Tampere: wederzijdse erkenning als *“hoeksteen van de justitiële samenwerking binnen de Unie”*;
- Concept uit de 1^e pijler -> civiele vonnissen en beslissingen, rijbewijzen en diploma's;
- Inmiddels gecodificeerd in art. 82, lid 1 VWEU;

Wat betekent “wederzijdse erkenning” voor het strafrecht?

“Uit het beginsel van wederzijdse erkenning vloeit daarom voort dat een strafrechtelijke beslissing genomen in een andere lidstaat wordt erkend en ten uitvoer gelegd als ware het een beslissing genomen door de eigen nationale autoriteiten. De ruimte van de aangezochte staat om de gevraagde handeling niet uit te voeren, is kleiner dan deze is in het kader van de traditionele rechtshulp en dit moet ertoe leiden dat in meer gevallen daadwerkelijk samenwerking tot stand komt.”

MvT WETS, Kamerstukken II, 32.855, No. 3, p. 3

“Bij wederzijdse erkenning is dan ook geen sprake meer van een verzoek om bijstand uit een ander land, maar van een bevel dat in een andere lidstaat wordt erkend en ten uitvoer gelegd”

MvT Bewijsverkrijgingsbevel, Kamerstukken II, 32.717, No. 3, p. 3

- Weigeringsgronden in de EU-regelgeving zelf;
- Imperatieve weigeringsgronden;
- Facultatieve weigeringsgronden;
- Is weigering daarbuiten mogelijk? -> *Melloni (C-399/11)*; *Radu (C396/11)*;

Tussenconclusie:

1. Op wederzijdse erkenning gebaseerde rechtsinstrumenten zijn ontworpen om

- 1) met zo min mogelijk gedoe;
- 2) zo snel mogelijk tot rechtshulp te komen;

2. Er is geen rechtsgebied met minder ruimte voor de diverse procespartijen (verdediging / OM / rechterlijke macht);

2. Achterliggende gedachte is het creëren van een 'vrij verkeer' van bewijs en justitiabelen binnen de EU.

Rechtsinstrumenten gebaseerd op “wederzijdse erkenning”:

- KADERBESLUIT 2002/584/JBZ VAN DE RAAD van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten -> **Overleveringswet** (Stb. 2004/195) [Europees Aanhoudingsbevel (EAB)]
- KADERBESLUIT 2003/577/JBZ VAN DE RAAD van 22 juli 2003 inzake de tenuitvoerlegging in de Europese Unie van beslissingen tot bevrozing van voorwerpen of bewijsstukken -> **art. 552jj – 552vv Sv (Boek IV, Titel XI, eerste afdeling Sv)** (Stb. 2005/310) [Europees bevrozingsbevel]
- KADERBESLUIT 2005/214/JBZ VAN DE RAAD van 24 februari 2005 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op geldelijke sancties -> **Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging geldelijke sancties en beslissingen tot confiscatie** (Stb. 2007/354) [Europees executiebevel geldboetes]

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- KADERBESLUIT 2006/783/JBZ VAN DE RAAD van 6 oktober 2006 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen tot confiscatie -> **Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging geldelijke sancties en beslissingen tot confiscatie** (Stb. 2009/224) [Europees executiebevel ontnemingsmaatregelen]
- KADERBESLUIT 2008/909/JBZ VAN DE RAAD van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnissen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie -> **Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (WETS)** (Stb. 2012/333) [Europees executiebevel vrijheidsstraffen]
- KADERBESLUIT 2008/947/JBZ VAN DE RAAD van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen -> **Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (WETS)** (Stb. 2012/333) [Europees executiebevel voorwaardelijke en alternatieve straffen]

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- KADERBESLUIT 2008/978/JBZ van de Raad van 18 december 2008 betreffende het Europees bewijsverkrijgingsbevel ter verkrijging van voorwerpen, documenten en gegevens voor gebruik in strafprocedures -> **art. 552ww – 552hhh (Boek IV, Titel XI, tweede afdeling Sv)** (Stb. 2013/10) [Europees bewijsverkrijgingsbevel -> wordt vervangen door Europees onderzoeksbevel (Richtlijn 2014/41/EU)];
- KADERBESLUIT 2009/829/JBZ van de Raad van 23 oktober 2009 inzake de toepassing, tussen de lidstaten van de Europese Unie, van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen inzake toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis -> **art. 5:3:1 – 5:3:20 (Boek V, Titel III Sv)** (Stb. 2013/250) [Europees toezichtsbevel schorsing VH];
- KADERBESLUIT 2009/905/JBZ van de Raad van 30 november 2009 over de accreditatie van aanbieders van forensische diensten die laboratoriumactiviteiten verrichten -> **art. 55c, lid 5 Sv en art. 61a, lid 3 Sv** (Stb. 2014/125);
- RICHTLIJN 2011/99/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 13 december 2011 betreffende het Europees beschermingsbevel -> **art. 5:4:1 - 5:4:17** (Stb. 2015/40) [Europees beschermingsbevel];

1. Europees
Arrestatiebevel (EAB)

2. Europees
executiebevel (WETS)

3. Europees
toezichtsbevel
(schorsing VH)

EU straf- en sacntierecht
Nieuwe verweren uit Europa

Europees Arrestatiebevel (EAB)

EU strafrecht voor strafpleiters: nieuwe verweren uit Europa – ERA– Riga, 29-30 mei 2015

Jahae
Raymakers®
risks, reputations & sanctions

Voorafgaand aan de behandeling door de Rechtbank:

- Schorsing overleveringsdetentie:
 - Enige toegestane “grond” is vluchtgevaar;
 - Zorg dat ID-documenten beschikbaar zijn;
 - Verzamel stukken om binding met NL aan te tonen (huurcontract, arbeidscontract etc.);
 - Tegen afwijzing schorsingsverzoek door RB is appel mogelijk (art. 64 OLW jo. art. 87 Sv);
- Zoek naar alternatieven gericht op intrekking EAB -> *double defence*;
- Beperkingen mogelijk? -> Ja, zie ECLI:NL:RBAMS:2014:3389

Tijdens de behandeling door de Rechtbank (1):

I. Weigering overlevering:

- Ontbreken dubbele strafbaarheid of te gering strafmaximum (<12 mnd) bij niet lijstfeiten (art. 7, lid 1 sub 2 OLW);
- Daarnaast bij executieoverlevering: opgelegde straf te laag (<4 mnd) (art. 7, lid 1 onder b OLW) Let op: *Gesamtstrafe* (?) Reeds ondergane straf bij partiële weigering wordt in uitvaardigende LS verrekend niet in NL (!);
- Vervolging gaande voor zelfde feit in NL (art. 9, lid 1 sub a OLW -> denk bij overdracht vervolging na VH aan beklag ex. art. 552t, lid 5 Sv; Cf. LJN: BV8675) OM-beleid Franse drugskoeriers in Maastricht;
- Verstek (art. 12 OLW) -> uitleg ‘in persoon’ naar recht uitvaardigende lidstaat (art. 4bis, lid 1 KB). Voor Poolse “deal met OM” verstek problematiek, zie o.a. LJN: BU2958 maar let op: LJN: BU2947 -> LJN: BV6450). Let op: leidend is info LS, zelfs als OP zelf anders verklaart (LJN: BR3441).

Tijdens de behandeling door de Rechtbank (2):

- (Dreigende) flagrante schending EVRM (art. 11 OLW) (dus geen aparte procedure in KG) (Lat ligt hoog: HvJ EU zaak C-168/13, par. 50 (*Jeremy F.*)!)
- NL grondgebied of buiten grondgebied uitvaardigende LS (art. 13 OLW) -> marginale toets (HR NJ 2007/487-489);
- Verjaring naar NL recht mits rechtsmacht NL (art. 9, lid 1, sub f OLW);
- *Ne bis in idem* (art. 9, lid 1 b-e OLW) zie ook o.a. HvJ EU Zaak C-129/14 (*Spasic*);
- Gebleken onschuld betrokkene (art. 26, lid 4 Olw). Maatstaf: OP moeten aantonen dat hij de de hem verweten feiten “*onmogelijk gepleegd kan hebben*” (ECLI:NL:RBAMS:2014:4517);
- (Stelsel)evenredigheid -> Bijzondere omstandigheden: “*Concreet geval onder omstandigheden onevenredig bezwarend voor de OP*” (LJN: BZ3203 en BY8250);
- Genoegzaamheid EAB (art. 2 Olw) -> vrijwel altijd kansloos. Als het al slaagt wordt zaak vaak aangehouden voor aanvullende info, of – als dat niet gebeurt – volgt nieuw EAB.

Tijdens de behandeling door de Rechtbank (3):

II. Het verkrijgen van garanties:

1. Terugkeergarantie (NL-ers + gewortelde vreemdelingen)

Let op bij: gewortelde vreemdelingen. Vereisten:

1. Derdenlanders -> verblijfvergunning onbepaalde tijd;

Unieburgers -> 5 jaar ononderbroken rechtmatig verblijf. GBA is niet doorslaggevend wel leidend (LJN BK9119) -> denk aan bijv. rekeningafschriften etc. om verblijf aan te tonen.

Rechtmatig verblijf betekent voor Unieburgers die geen “werknemers” zijn daarnaast: 1) zorgverzekering en 2) voldoende financiële middelen. (vgl. ook ECLI:NL:RBAMS:2015:74)

2. Geen verlies verblijfsrecht (verschil Unieburgers / derdenlanders) -> advies IND;

3. Rechtsmacht NL;

-> In strijd met KB (par. 81-83 conclusie AG Bot in *Wolzenburg*) + in strijd met art. 18 VWEU (non-discriminatie EU-burgers). Was LJN: BJ1773 (discriminatie maar gerechtvaardigd) toen -> LJN: CA0921 en BZ9849 n.a.v. HvJ EU *Lopes da Silva* (ongerechtvaardigde discriminatie) -> maar sinds maart 2014 afgeschoten door HR (ECLI:NL:HR:2014:650).

-> We zijn dus terug bij af. In de praktijk echter nauwelijks meer problemen nu NL sinds 1 juli 2014 rechtsmacht heeft over vreemdelingen met vaste woon- of verblijfplaats in NL die aan 5-jaars eis voldoen (art. 7, lid 1-3 jo. art. 86b Sr; zie ook bijv. ECLI:NL:RBAMS:2014:5341).

-> Of toch niet? (ECLI:NL:RBAMS:2015:1582 -> *Spasic*? -> ECLI:NL:RBAMS:2014:5312)

Tijdens de behandeling door de Rechtbank (4):

De garantie heeft bij vervolgingsoverlevering een tweeledig effect: A) het recht om de straf uit te zitten in Nederland en b) het recht om de straf om te laten zetten naar NL maatstaven (voorheen daarom ook wel “dubbele WOTS garantie” genoemd). Bij executieoverlevering is alleen dat eerste van toepassing!

Garantie moet ‘genoegzaam’ zijn. Net als bij verstekgarantie is er veel jurisprudentie van de RB AMS of de formulering van een bepaalde garantie genoegzaam is (vgl. bijv. ECLI:NL:RBAMS:2014:1303, voor Polen)

Als NL rechtsmacht heeft maar uitvoerende LS executie straf naar intern recht niet kan overdragen is dat geen reden om overlevering niet te weigeren (vgl. bijv. ECLI:NL:RBAMS:2014:5312)

2. Specialiteitsgarantie (art. 14 OLW);

3. Garanties ter voorkoming dreigende flagrante schending EVRM (vgl. uitlevering);

III. Forceren schorsing bij 90 dgn na aanhouding OP (art. 22, lid 4 Olw);

Na de behandeling door de Rechtbank:

•Uitstel van de feitelijke overlevering:

- Humanitaire gronden (art. 35, lid 3 OLW);
 - Verzoek aan OvJ;
 - Bij weigering eventueel kort geding (kan zowel in Amsterdam als Den Haag);
- Instellen hoger beroep in lopende NL-zaken (art. 36, lid 1 OLW) -> verkapt WOTS-en;

•Beëindiging overleveringsdetentie:

- Eindigt van rechtswege 10 dgn na uitspraak RB tenzij bevel wordt verlengd. Verlenging mogelijk in geval van “*bijzondere omstandigheden*” (lees: overmacht) (art. 34, lid 2 jo. art. 35, lid 2 OLW -> art. 23, lid 3 en 4 KB)
- Pools vluchtschema -> overmacht? (Nee, LJN: BZ0591)
- Toepasselijkheid art. 36, lid 1 OLW (lopende NL zaken) -> overmacht? Nee, als voorlopige terbeschikkingstelling mogelijk is maar OvJ hier geen gebruik van maakt (LJN: AV1200). Ja, als voorlopige terbeschikkingstelling onmogelijk is omdat uitvaardigende lidstaat weigert mee te werken of omdat sprake is van een executieoverlevering (LJN: BD3339)

•Schorsing overleveringsdetentie:

- Formeel niet meer mogelijk na uitspraak RB (art. 64, lid 1 OLW)
- Uitzondering “dreigende schending art. 5 EVRM” -> RB AMS NbSr 2013/93; GH AMS NbSr 2012 /341 (verkapte art. 67a, lid 3 Sv redenering)
- Aanname vluchtgevaar *in abstracto* -> schending art. 6 jo. art. 47 EU Handvest

Europees Executiebevel (WETS)

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (WETS) (Stb. 2012/333, Kamerstukken 32.885);
- In werking getreden per 01/11/2012 (Stb. 2012/373)
- Implementatie van een drietal kaderbesluiten:
 1. KADERBESLUIT 2008/909/JBZ (vrijheidsstraffen)
 2. KADERBESLUIT 2008/947/JBZ (alternatieve straffen en proeftijdvoorwaarden)
 3. KADERBESLUIT 2009/299/JBZ (verstek kaderbesluit)

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- KB vrijheidsstraffen vervangt wirwar aan (deels) overlappende verdragen en protocollen (VOGP, EVIG etc.);
- KB alternatieve straffen vervangt beperkt geratificeerd en niet of nauwelijks toegepast verdrag Raad van Europa (*Convention on the Supervision of Conditionally Sentenced or Conditionally Released Offenders*);
- Verstek KB verstevigt en verduidelijkt positie veroordeelde bij verstekvonnissen;

- Achterliggende gedachte:

“De tenuitvoerlegging van de sanctie in de tenuitvoerleggingsstaat dient de reclassering van de gevonnenste persoon te bevorderen. Wanneer de bevoegde autoriteit van de beslissingsstaat zich ervan vergewist of de tenuitvoerlegging van de sanctie door de tenuitvoerleggingsstaat zal bijdragen aan de reclassering van de betrokkene, dient zij rekening te houden met factoren als zijn verbondenheid met de tenuitvoerleggingsstaat, meer bepaald met de overweging of het voor hem de plaats is waarmee hij familiale, taalkundige, culturele, sociale, economische of andere banden heeft.” (overweging 9 preambule)

- M.a.w.: centraal staat het resocialisatie-beginsel. De veroordeelde moet de straf uitzitten daar waar de kans op resocialisatie het grootst is!

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- Samenvatting van de nieuwe werkwijze:

“Een strafrechtelijk vonnis waarbij een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende sanctie is opgelegd in een lidstaat van de Europese Unie, kan aan een andere lidstaat van de Europese Unie worden gezonden, indien de veroordeelde onderdaan is van die andere lidstaat en/of aldaar zijn vaste woon- of verblijfplaats heeft.

Ontvangt een lidstaat een dergelijk vonnis, dan is deze in beginsel gehouden het vonnis overeenkomstig de bepalingen van de kaderbesluiten te erkennen en de opgelegde sanctie ten uitvoer te leggen. De wijze van tenuitvoerlegging geschiedt volgens het recht van de lidstaat waar de tenuitvoerlegging plaatsvindt. ” (MvT, p. 2)

- Stapje terug -> wederzijdse erkenning: Het is dus niet *‘Ik erken als me dat uitkomt’* maar *‘Gij zult erkennen’!*

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

Onderwerp:	VOGP/WOTS:	EU kaderbesluit:
Rolverdeling tussen betrokken lidstaten	Verzoek tot TUL (geen verplichting tot erkenning en tenuitvoerlegging)	Bevel tot TUL (verplichting tot erkenning en tenuitvoerlegging in de meest voorkomende gevallen)
Weigeringsgronden	Mogelijkheden om te weigeren zijn in feite onbeperkt	Beperkte mogelijkheden om de erkenning te weigeren (erkenning tenzij)
Instemming veroordeelde	Instemming veroordeelde in de meeste gevallen vereist	Instemming veroordeelde in de meest voorkomende gevallen <u>niet</u> vereist
Dubbele strafbaarheid	Ja	Lijstfeiten (maar optie voor volledig -> NL)

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

Onderwerp:	VOGP/WOTS:	EU kaderbesluit:
Aanpassing straf	<ol style="list-style-type: none"> 1. Omzettingsprocedure (<i>exequatur</i> procedure) (omzetting naar NL maatstaven) 2. Voortgezette TUL (geen aanpassing behalve bij onverenigbaarheid met NL recht, bijv. strafmaximum) 	Altijd voortgezette TUL (behalve bij overlevering nav EAB -> art. 2:11, lid 5 WETS) Wel vindt aanpassing plaats bij onverenigbaarheid met NL recht, bijv. strafmaximum
Betrokkenheid rechter + rechtsmiddelen	Wel bij omzettingsprocedure -> HR; niet bij voortgezette TUL (alleen advies GH ARN) -> kort geding.	Advies GH ARN -> kort geding
Termijnen	Geen	Erkenningsbeslissing 90 dgn en overbrenging 30 dgn.

Europees toezichtsbevel (schorsing VH)

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- Wet van 5 juni 2013 tot implementatie van kaderbesluit 2009/829/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2009 inzake de toepassing tussen de lidstaten van de Europese Unie, van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen inzake toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis (PbEU L 294) (Stb. 2013/250);
- Kamerstukken 33.422;
- In werking getreden per 01/11/2013 (Stb. 2013/373);
- Geen losse wet (zoals WETS) maar nieuwe titel III in Boek V Sv.

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

- Doelstelling van het KB is o.m. om binnen de EU “*het recht op vrijheid en het vermoeden van onschuld te versterken*” (par. 4 preambule) maar ook ‘discriminatie’ van niet-ingezetenen tegen te gaan (*ibid.*, par. 5);
- Derhalve wordt met het KB nagestreefd om “*als alternatief voor voorlopige hechtenis, in voorkomend geval de toepassing van niet vrijheidsbenemende maatregelen te bevorderen, ook in de gevallen waarin volgens het recht van de betrokken staat niet van meet af aan voorlopige hechtenis kan worden uitgesproken*” (*ibid.*, par. 4)
- Uit KB volgt geen recht op schorsing (art. 2, lid 2 KB). Wel kan uiteraard een beroep worden gedaan op het subsidiariteitsbeginsel dat door het KB eerder kan worden toegepast (vgl. ook MvT, p. 4);

- De regeling in een notendop:
 - Een schorsingsbeslissing (of andere beslissing mbt alternatief voor VH) kan door de ene LS aan een andere LS worden toegezonden;
 - Heeft de betrokkene in die LS vaste woon- of verblijfplaats dan moet de LS de schorsingsbeslissing ten uitvoer te leggen;
 - In andere gevallen kan de LS de schorsingsbeslissing ten uitvoer leggen;
 - Grondslag wederzijdse erkenning/vertrouwen. NL moet er op vertrouwen dat in andere LS adequaat toezicht wordt gehouden. Twijfel hierover is geen grond voor afwijzing!

Procedural safeguards

- Grondslag van wederzijdse erkenning is vertrouwen:

“Het beginsel van wederzijdse erkenning stoelt op het uitgangspunt dat de lidstaten een zodanig vertrouwen in elkaars rechtstelsel en autoriteiten hebben dat een door een buitenlandse bevoegde autoriteit uitgevaardigd bevel of vonnis in beginsel als gelijkwaardig kan worden beschouwd aan een door de eigen nationale autoriteiten uitgevaardigd bevel of vonnis.”

MvT WETS, Kamerstukken II, 32.855, No. 3, p. 3

- Dan moet dat vertrouwen er dus wel zijn. Is dat ook zo?

2. De EU en strafrecht: wederzijdse erkenning en *procedural safeguards*

Geboeide gevangenen vliegen van Londen naar Warschau met de Poolse luchtmacht. Bron: Daily Mail; <http://tinyurl.com/yajmanw>

Stockholm programma: *Procedural safeguards*:

- Measure A:** Recht op vertolking en vertaling in strafprocedures (Richtlijn 2010/64/EU; Pb EU 2010 L 280/1)
- Measure B+D:** Recht op informatie in strafprocedures en communicatie na aanhouding (Richtlijn 2012/13/EU; Pb EU 2012 L 142/1)
- Measure C1:** Recht op toegang tot een raadsman (Richtlijn 2013/48/EU; Pb EU 2013 L 294/1)
- Measure C2:** Recht op gefinancierde rechtsbijstand COM (2013) 824
- Measure E:** Speciale rechten voor kinderen COM (2013) 822
- Measure (F):** Onschuldpresumptie COM (2013) 821
- Measure (G):** Voorlopige hechtenis (*green paper; momenteel in fase van impact assessment*)

- Conclusie AG Bot 07/05/2015 *Covaci* (C-216/14):

“Ter terechtzitting heeft de Franse regering betoogd dat richtlijn 2010/64 zich er niet tegen verzet dat een lidstaat, op straffe van niet-ontvankelijkheid, vereist dat iemand beroep instelt in de taal van de procedure van de bevoegde rechtbank, op voorwaarde dat hij deze persoon in een eerder stadium een tolk of vertaler ter beschikking stelt. Een dergelijk standpunt is naar mijn mening kenmerkend voor het onbegrip dat heerst ten aanzien van het begrip minimumvoorschriften. Deze regering heeft namelijk haar betoog dat de richtlijn restrictief moet worden uitgelegd, onderbouwd met het argument dat in deze richtlijn enkel minimumvoorschriften worden vastgesteld. Zoals ik in mijn voorafgaande opmerkingen heb aangegeven, lijkt mij dit een onjuiste redenering. De doelstelling van een doelmatiger justitiële samenwerking in strafzaken door versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in het kader van een strafprocedure vraagt juist om een ruime uitlegging van richtlijn 2010/64, namelijk een uitlegging die de rechten van verdediging van de betrokkenen optimaal waarborgt.” (par. 74)

3. Wanneer komt de EU-rechtsorde in beeld in een concrete strafzaak?

3. Wanneer komt de EU-rechtsorde in beeld in een concrete strafzaak?

1. (A) Het strafvorderlijk optreden of (B) de strafbaarstelling als zodanig maakt een inbreuk op de klassieke EU-rechten van de verdachte (of de uitwerking daarvan in secundaire wetgeving);

- A) Britse zakenman in voorlopige hechtenis die daardoor niet meer vrij kan reizen door de EU;
- A) Beslag op banktegoeden NL onderneming zodat grote overname in FR niet door kan gaan;
- A) Vervolgung in NL voor een feit waarvoor deze persoon in een andere lidstaat is vrijgesproken (*ne bis in idem*);
- B) Verbod op importeren Duitse schroeven zonder importvergunning;
- B) Verbod om meer dan de helft van je personeel uit EU-burgers te laten bestaan;

2. Het feit waarvan de verdachte beschuldigd wordt is (mede) strafbaar gesteld op grond van secundaire EU-wetgeving;

- Lidmaatschap criminele organisatie (Kaderbesluit 2008/841/JBZ);
- Terrorisme (Kaderbesluit 2002/475/JBZ);
- Kinderporno (Richtlijn 2011/92/EU);
- Witwassen (Kaderbesluit 2001/500/JBZ);
- Corruptie (Kaderbesluit 2003/568/JBZ)
- Racisme en vreemdelingenhaat (Kaderbesluit 2008/913/JBZ);
- Mensenhandel (Richtlijn 2011/36/EU)
- *etc.*

3. Wanneer komt de EU-rechtsorde in beeld in een concrete strafzaak?

3. (Een gedeelte van) de procedure vindt z'n grondslag in secundaire EU-wetgeving;

- Overlevering (Kaderbesluit 2002/584/JBZ);
- Ontneming (Kaderbesluit 2005/212/JBZ);
- Overname executie straffen (voorheen WOTS) (Kaderbesluiten 2008/947/JBZ en 2009/299/JBZ);
- Er wordt rechtshulp geleverd op basis van Europees onderzoeksbevel (Richtlijn 2014/41/EU);

4. Een procesdeelnemer ontleent rechten of aanspraken aan secundaire EU-wetgeving

- Recht op tolk verdachte die geen Nederlands spreekt (Richtlijn 2010/64/EU);
- Rechten van slachtoffer (Richtlijn 2004/80/EG; Kaderbesluit 2001/220/JBZ);
- Recht op raadsman verdachte (Richtlijn 2013/48/EU);

Casus: Europees sausje

4. Welk EU-verweer kan in een strafzaak gevoerd worden?

4. Welk EU-verweer kan in een strafzaak gevoerd worden?

- Ad 1) De inbreuk op het klassieke EU-recht is *in concreto* of *in abstracto* niet gerechtvaardigd;
- Ad 2-4) A) Nederland heeft de wetgeving niet, onjuist of onvolledig geïmplementeerd; of B) de EU-wetgeving zelf is onrechtmatig (in strijd met Handvest / EU verdragen)
- Gevolg:
 - Beslag of detentie is onrechtmatig -> opheffing beslag / invrijheidstelling;
 - Ten laste gelegde feit is niet strafbaar -> OVAR;
 - Bestanddeel uit de delictsomschrijving moet anders worden uitgelegd of kan niet bewezen worden verklaard -> vrijspraak;
 - Een andere procesdeelnemer (denk aan slachtoffer) heeft meer procedurele rechten;
 - De verdachte heeft meer procedurele rechten;

4. Welk EU-verweer kan in een strafzaak gevoerd worden?

Ad 1) De inbreuk is *in concreto* of *in abstracto* niet gerechtvaardigd

- Wordt de inbreuk zonder discriminatie toegepast? (Discriminatie? -> Dan alleen als verdragen het toelaten, bijv. art. 51 en 52 VWEU);
- Vindt de inbreuk een objectieve rechtvaardiging in dwingende redenen van algemeen belang?;
- Is de inbreuk geschikt om de verwezenlijking van het nagestreefde doel te waarborgen?; en
- Gaat de inbreuk niet verder dan nodig is voor het bereiken van dat doel;

4. Welk EU-verweer kan in een strafzaak gevoerd worden?

Ad 2-4) A) Nederland heeft de secundaire wetgeving niet, onjuist of onvolledig geïmplementeerd; of B) de EU-wetgeving zelf is onrechtmatig

- Blik anders richten: Vergeet MvT, Kamerstukken en HR. Unierecht prevaleert. Leidend zijn tekst richtlijn (kaderbesluit), preambule en jurisprudentie HvJ EU.
- Kijk naar uitspraken van buitenlandse rechters over uitleg van de richtlijn of het kaderbesluit.
- Controleer of de EU-wetgeving zelf rechtmatig is:
 - Heeft de EU een bevoegdheid om op te treden?
 - Wordt deze bevoegdheid ook gebruikt om een doel van de EU na te streven?
 - Is voldaan aan beginselen proportionaliteit en subsidiariteit?
 - Is de wetgeving in lijn met het Handvest en de algemene beginselen van Unierecht?

5. Hoe en waar moet een EU-verweer gevoerd worden?

5. Hoe en waar moet dat EU-verweer gevoerd worden?

- Unierecht moet *first and foremost* door de lokale (rechterlijke) autoriteiten worden toegepast (dus ook politie en OvJ!);
- Anders dan EVRM kent het Unierecht geen individueel klachtrecht;
- Toegang tot het HvJ EU verloopt via nationale rechter via “*prejudiciële procedure*” waarin het HvJ EU door de nationale rechter gestelde vragen over de uitleg van het Unierecht beantwoordt;
- Procedure die rechtstreekse samenwerking tot stand brengt tussen het HvJ EU “*en de nationale rechterlijke instanties in de vorm van een niet-contentieuze procedure, waaraan ieder initiatief van partijen vreemd is en in de loop waarvan laatstgenoemden slechts worden uitgenodigd om te worden gehoord.*” (**SAT Fluggesellschaft (Zaak C-364/92)**)
- Dus niet jij stelt prejudiciële vragen maar de rechterlijke instantie!

5. Hoe en waar moet dat EU-verweer gevoerd worden?

- Bij twijfel over de uitleg van Unierecht kan iedere rechterlijke autoriteit (dus ook RC!) hierover vragen stellen aan het HvJ EU
 - Hoofdrege!: elke rechter mag het, hoogste moet het (art. 267 VWEU)
 - Tenzij *acte clair* of *acte éclairé* (**CILFIT (Zaak C-283/81)**)
- Lat voor een *acte clair* ligt heel hoog (par. 16):

“Tenslotte kan de juiste toepassing van het gemeenschapsrecht zo evident zijn, dat redelijkerwijze geen twijfel kan bestaan omtrent de wijze waarop de gestelde vraag moet worden opgelost. Alvorens tot het besluit te komen dat dit het geval is, dient de nationale rechter ervan overtuigd te zijn dat die oplossing even evident zou zijn voor de rechterlijke instanties van de andere Lid-Staten en voor het Hof van Justitie.”
- Opbouw verweer -> ik denk dat het zo zit. Mocht u daar over twijfelen dan verzoek ik u prejudiciële vragen te stellen aan het HvJ EU. Doe zelf een voorzet!

5. Hoe en waar moet dat EU-verweer gevoerd worden?

- Gevraagd wordt om uitleg van Unierecht. HvJ EU doet geen uitspraak in het geschil en laat zich ook niet uit over de vraag of een bepaalde nationale bepaling verenigbaar is met het Unierecht.
- Handreiking voor nationale rechter met do's and don'ts -> Pb EU 2012 C-338 (<http://tinyurl.com/mwlvtn>)
- Verwijzende rechter kan verzoeken om toepassing spoedprocedure (art. 23*bis* Statuut HvJ EU en art. 104*ter* Reglement van procesvoering HvJ EU). Gemiddeld binnen 70 dagen uitspraak maar kan sneller (in overleverings-zaak zelfs binnen 40 dagen);
- Hoewel een beslissing dus wordt uitgesteld tot de prejudiciële vragen zijn beantwoord blijft de verwijzende rechter bevoegd om bewarende maatregelen te treffen teneinde de belangen van partijen in afwachting van het arrest van het Hof te beschermen (Zie Informatienota HvJ EU, Pb EU 2011 C 160/1);

5. Hoe en waar moet dat EU-verweer gevoerd worden?

- Weigering prejudiciële vragen te stellen zonder toepassing van de CILFIT criteria levert een schending op van art. 6 EVRM (EHRM, *Ullens de Schooten and Rezabak v. Belgium*, Application Nos. 3989/07 and 38353/07, 20 september 2011; bevestigd in *Vergauwen et al. v. Belgium* (Application no 4832/04) en *Dhabi v. Italy* (Application no. 17120/09).
- Evident onjuiste toepassing CILFIT criteria levert een aanspraak op schadevergoeding op jegens de staat (**HvJ EU, Köbler (Zaak C-224/01)**);

6. *Casus: Portugese samenwerking*